

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XVI. évfolyam, 81. szám

2013/7.

A tanya érték

Mórahalmon szervezett konferenciát a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, melyen Nógrádi Zoltán polgármester, országgyűlési képviselő köszöntötte a megjelenteket. Beszédéből idézünk.

Különleges a mórähalmi településtörténet; Mórähalom nemhiába foglalkozott, és foglalkozik oly sokat a tanyák életével, múltjával, jelenével és jövőjével. Egykoron, a két világháború között az első tanyatörvény megalkotásának ötlete is ebből a térségből származik. Szegeden, egy kihelyezett országgyűlés foglalkozott azzal, hogy mennyire nagy szükség lenne egy átfogó tanyatörvényre, ami rendezi a tanyán élők sorsát, életkörülményeit, mindazokat a szolgáltatásokat, amelyekkel ezen népességnek segíteni lehet.

A II. világháború elsodorta ezt a kezdeményezést, és a világháború utáni politikai rendszer, a kommunista diktatúra, a tanyát a reakció fészkeként tartván, tulajdonképpen kiírta a történelemből, és a földrajzi lexikonokból, illetve magáról a térképről is szeretnék volna letörölni. De a tanya erős és mély gyökerekkel bír. Mórähalom, a szegedi kirajzás eredményeképp jöhetett létre, mely több irányba hatott. Hatott a régi 5-ös út mentén, Kistelek irányában, Balástya fele. A következő kirajzás az a kun kirajzás, Kiskundorozsma irányából, és a harmadik pedig Szeged Alsóváros részéből ebbe a térségbe. Így lettünk Alsóközpont, két tanya-központ, amely később településsé szűródött össze és ezt követően Mórähalom városi rangot is kapott. Ez a település régi története.

(Folytatás a 4. oldalon)

Weöres Sándor:

Az érték halhatatlansága

*Pár ezredév s a művész híre elhunyt
s ki őrzi nevét, művét? a halál.
Él mégis: minden új kor rajta áll,
mert ő a láthatatlan fundamentum.*

*Nem női babér a rég-feledt nagyoknak,
nyomtalan ősidő sok művesének –
mégis, a megjegyzetnél jobban élnek:
lángunkban az ő lángjaik lobognak.*

*A kincset az idő nem őrzi – nem:
szétrágja, mint a kócjancsit a gyermek.
A kincsek másképp élnek, jeltelen:*

*a lélek benső templomán szögellnek,
mint ezer pillér, kos-szarv és perem.
A halhatatlan mű időtelen.*

Szent István-szobor, Horgos

Fotó: Szilvási László

Szakmai konferencia Mórahalmon

Túl a szociális kereteken

Nógrádi Zoltán, a város polgármestereként, országgyűlési képviselőként köszöntötte a vendégeket az Aranyzöm Rendezvényházban, s megköszönte a falu- és tanyagondnokok áldozatos munkáját, melyet annak érdekében végeznek, hogy mindenkinek könnyebbé és biztonságosabbá tegyék az életét.

A Vidékfejlesztési Minisztérium államtitkára, Budai Gyula tájékoztatta a résztvevőket a három éve futó Tanya-program eredményeiről és a 2014-es tervekről. A kormány fontosnak tartja a tanyán élők mindennapjainak megkönnyítését, éppen ezért 2014-ben is meghirdetik a Tanyaprogramot.

Mórahalmon négy tanyagondnoki szolgálat működik. Bozói Imre, Csonka Lajos, Szögi Antal, Farkas Ildikó tanyagondnok napi munkájának egy-egy szelét is megismerhették a résztvevők. A falugondnoki szolgálatok szociális szerepéről, általános helyzetéről beszélt Serafin József, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltatások Főosztályvezető helyettese. Hangsúlyozta, hogy a falugondnokság egy különleges szolgáltatás a szociális szolgáltatások palettáján. A falu- és tanyagondnoki szolgálat egy picit kakukktójas az összes többi szociális szolgáltatáshoz képest. Rendkívül nehéz összehasonlítani egy házi gondozót egy közösségi gondozóval is, de mégis közelebb állnak egymáshoz. A falu- és tanyagondnokok tevékenysége lényegesen túlmutat a szociális segítő szerepén. A falugondnok szociális munkás, de annak nagyon speciális esete.

Ő a hátrányos helyzetűek segítségével túl az egész település élhetőségét emeli és javítja. A falugondnok szerepe tehát nagyon komplex szerep. Jóval túlmutat ez azon, hogy elsősorban, és szociális szolgáltatásként hátrányos helyzetű családok, személyek segítségét végzi. Ezt a komplexitást jeleníti meg sok tekintetben az, hogy a szolgáltatásban egészen jó együttműködés alakul, alakult ki. Ez egy olyan szolgáltatás, ami túlmutat a szociális kereteken. De lelke és küldetése elsősorban mégis azok iránt van, akik a falu vagy a tanyavilág mélyén élnek és kitaszítva, a társadalomból szinte kirekesztve, hisz anyagi helyzetük, kapcsolatrendszerük, munkavállalási lehetőségük nem teszi lehetővé, hogy a társadalomnak ténylegesen lehetséges módon tagjai lehessenek. Ha költségvetési oldalról nézzük, akkor egy falu- és tanyagondnoki szolgálat egy éves állami fenntartása az körülbelül megegyezik azzal, hogy egy évig egy idős ember bentlakásos idős otthonban gondoznak. Ez a kettő körülbelül hasonló költségbe kerül. Ha a falu és tanyagondnoki szolgálat munkája közben eléri azt valahol, hogy három ember azon a területen csak egy évvel később megy be, szorul rá hogy bentlakásos intézménybe költözzön, akkor ezek ilyen módon is összevethető értékek.

– A falu- és tanyagondnoki szolgálatoknak van még egy speciális jellemzője – mondta az előadó –,

mégpedig az, hogy önöknek van találkozási lehetőségük, vannak olyan szervezeteik, amelyek megyénként, hozzávetőlegesen megyénként szervezik a szolgálatot végzőket. Ez szakmai segítségnyújtást is jelent, közösségi eseményeket is jelent, nagyon jó részt venni néha ehhez hasonló eseményeken, amelyek regionálisak és azt is jelenti, hogy önök találkoznak egymással, tanítják egymást, jó gyakorlatot látnak a másik embertől. És ez ad egyfajta közösségi jelleget a falu- és tanyagondnoki szolgálatot végzőknek, amely nagyon sok más szolgáltatásban nincs jelen. Ez érték, amelyet őrizzenek meg. És ebben a munkában kiemelkedő szerepet játszanak a falugondnoki és tanyagondnoki egyesületek.

A konferencián Serafin József bemutatta az Emberi Erőforrások Minisz-

tériuma támogatásával megjelent Mint egy falat kenyér... című falugondnokságról szóló kötetet is.

Dr. Viski József, a Vidékfejlesztési Minisztérium Stratégiai Főosztályvezetője előadásában a Tanyafejlesztési programot és a tanyagondnokság kapcsolatát mutatta be. A program alapvető célkitűzése a tanyai gazdálkodás sajátos értékeinek megmentése mentén, a tanyán élők életszínvonalának, gazdálkodási feltételeinek javítása. A kormányzati prioritást élvező, teljes egészében hazai, nemzeti forrásokból finanszírozott program a Nemzeti Vidékstratégia egyik kiemelt programja. Viski József ismertette a pályázat eredményeit: Az egyik legnépszerűbb cél a tanyai termékek piacra jutásának elősegítése, a külterületi földutak karbantartásához szükséges gépek beszerzése. Kormányzati

célkitűzés, hogy 2020 végéig valósuljon meg minden tanya elektromos árammal történő ellátása, továbbá hogy minden tanya járható utakon legyen megközelíthető. Ennek szellemében a Tanyaprogram kiemelt eleme a tanyavillamosítás. Fontos a tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése, a megyei tanyafelmérések elvégzése. A legnépszerűbb az egyéni fejlesztés: a tanyagazdaságok fejlesztése és indító támogatása volt.

Pontyos Tamás A falugondnokság jelentősége a kistelepülések életében címmel ismertette a falugondnokságok jelenlegi gondjait. A finanszírozás változása miatt 2013-ban a falugondnok spórol, megtakarít, megszorít, racionalizál, egyre többször nemet mond, de szolgáltató. A normatív támogatás nem fedezi a valós költségeket a szolgáltatás finanszírozásában. Nincsenek helyi források, amellyel kiegészíthető lenne a normatíva. Az önkormányzati rendszer változása miatt egyre több a társulási feladat. A legkisebb településeket érinti leghátrányosabban a megváltozott finanszírozás. Megváltozott a falugondnoki szolgálat: a falugondnok egyre inkább szállító szolgáltatóvá vált (sofőr), munkavezető, munkafelügyelő lett, helyettes ügyintéző lett, uniformizálódott, a lehetőségek (pénzügyi) határozzák meg.

A falugondnoki szolgálatoknál egyre kevésbé érvényesülnek a helyi saját

osságok, az igények alapján tud szolgáltatni, képes kezdeményezni, képes szolidaritást, egymásért felelősségvállalást generálni. A falugondnokság egyszemélyes intézmény – hangsúlyozta az előadó –, de nem mindentudó, nem mindenható, mindenre fogható, kiszolgáló, helyettünk mindent elintéző. Az előttünk álló feladatokat így összegezte Pontyos Tamás: Fontos lenne a vidékfejlesztési politika kulcselemévé tenni a falugondnokság intézményét a kistelepülések esetében. Erősíteni kell a falugondnokság szerepét a helyben megmaradás érdekében. A jogalkotók előtt világossá tenni a normatív támogatás és a valós (szabályozott) költségek arányosítását. Így a szolgáltatást kiszámíthatóvá, tervezhetővé tenni.

A falugondnokok dilemmáit Horváthné dr. Szöllősi Ilona pszichológus foglalta össze. Az etikai előírások segítenek abban, hogy a segítő szakember felismerje a helyes utat és ennek megfelelően járjon el és tudjon választani a megoldási alternatívák közül – hangsúlyozta.

A szakmai konferencián öt megye falugondnokai mellett Baranyából, Borsod-Abaúj-Zemplénből, Hajdú-Biharból, Vas és Győr-Moson-Sopron megyéből és a Vajdaságból is voltak vendégek, akik a hallottakat további munkájukban hasznosítani tudják.

(zelenák)

Hálózat a vidékért

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat 2008-ban azzal a céllal jött létre, hogy a vidékfejlesztésben érdekelt összes szereplőt, az érintett kormányzati, önkormányzati és civil közreműködő, gazdálkodó és társadalmi szervezeteket, szakmai testületeket információs és együttműködési hálózatba szervezze, tevékenységét összehangolja. Célja a vidék társadalmi-gazdasági fejlődése, a felzárkóztatás, valamint a támogatási források hatékony felhasználása.

Az MNVH-nak bárki tagja lehet, aki regisztrálja magát a www.mnvh.eu honlapon.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat együtt kíván működni a tudományos, szakmai és civil szervezetekkel, piaci szereplőkkel. Ennek érdekében 2013. év elején megyei referenseket bízott meg. A megyei referensek információs pontot működtetnek, folyamatosan tájékoztatják a megye vidékfejlesztési szereplőit a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat aktuális havi tevékenységéről. Kapcsolatot tartanak a hálózati tagokkal és aktívan hozzájárulnak a tagság bővüléséhez. Támogatják az MNVH vidékfejlesztési projektötleinek megvalósulását,

a projektötletek benyújtásához információs segítséget nyújtanak a lehetséges partnereknek, valamint jó gyakorlatokat gyűjtenek. Intenzíven tartják a kapcsolatot a Hálózat Tanácsának megyei tagjaival, régiós szinten tanácskozásokat, szakmai megbeszéléseket tartanak. Megyei szinten támogatják a vidékfejlesztési tervezést, a 2014-2020-as európai uniós költségvetési időszakra vonatkozólag.

Tóth Márta, az MNVH Bács-Kiskun megyei referense szorosan együttműködik a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületével, és Csörszné Zelenák Katalinnal, az MNVH Tanácsának tagjával.

Kérdéseivel, szakmai segítségért, kérem, forduljon a megyei referensekhez!

Bács-Kiskun megye – Tóth Márta – bacskmegye@nakvi.hu

Csongrád megye – Ponicsán Péter

Békés megye – Gyebnár Péter

Jász-Nagykun-Szolnok megye – dr. Barancsi Ágnes

Pest megye – dr. Szilvácsku Zsolt

Tóth Márta

Baleset-megelőzési kampány

Az időjárás megváltozásával az út-, és látási viszonyok is romlanak, melyek a közlekedésbiztonságra is kedvezőtlen hatást gyakorolnak. Fontos a közlekedők figyelmének felhívása az őszi, téli időszak balesetveszélyeire, a megváltozott közlekedési körülményekre. Ezért is vett részt egyesületünk is a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Baleset-megelőzési Bizottságának Látni és látszani elnevezésű kampányán. Hét rendőrkapitányság területéről 27 falu- és tanyagondnokság szerepelt az akcióban. Harkakötöny falugondnoka a helyi körzeti megbízottal járta a tanyavilágot november elején, s a gyalogosan és kerékpárral közlekedőket láthatósági mellénnyel látták el. A képen Apró Zoltán harkakötönyi tanyagondnok a körzeti megbízottal együtt járja a tanyavilágot

(Folytatás az 1. oldalról)

A jelenlegi események pedig arról szólnak, hogy hogyan éled újra a tanya, hogyan választják fiatal gazdák nagyszámban a tanyai létformát, a gazdálkodás eme szép egységét.

Hogyan kell elszámolnunk a szociális ellátórendszerben, amikor a nagyváros egy második körű kirajzása miatt egyfajta szociális menedékhelyként jelenik meg a tanya. És hogyan kell a tanyát erőforrásként kezelnünk például a turisztikában, a természetvédelemben, vagy a környezetvédelemben, ez pedig már a településfejlesztések és a település jövőbeli elképzelésével függ össze. Tehát többféle funkció szűrődik ma össze a tanyában és többféle feladatot kell a tanyás településeknek ellátniuk. Első körben a szociális ellátórendszer, hiszen számunkra nagyon fontosak: a gyerekek és az idősek. Érdeklükben teszünk meg mindent, igyekszünk mindent megszervezni a tanyagondnoki szolgálatok segítségével.

Örülök ennek a mai konferenciának, ami lélektani szempontból is nagyon optimális konstelláció, hiszen itt van a tanya ellátórendszerének, a tanya gondozórendszerének két fontos képviselői fóruma, a lelki infrastruktúra, ami a tanyagondnokság és a fizikai infrastruktúra, melyet a Vidékfejlesztési Minisztérium biztosít számunkra azokkal a programokkal, melynek az eredményességét, többek között itt Mórahalmon és a térségben is ünnepelni tudjuk.

A tanyagondnokság és a Mórahalmon működő négy tanyagondnok óriási jelentőséggel bír. Hogyha egyszer valaki a messzi távolban, a nagy Budapesten kiszámolná, hogy egy tanyagondnoki körzet és a tanyagondnoki szolgálat milyen hatékonysággal látja el az idősgondozási feladatokat a tanyavilágban, akkor lehet, hogy elcsodálkozna rajta, hogy az egyéb ellátórendszerekhez képest, milyen nagyszerű feladat-komplexitással működnek, és ezek együtt mibe kerülnek, milyen finanszírozási hátteret kell, biztosítson ehhez a közösségi költségvetés. De ehhez nem csak pénz kell! Tudjuk, hogy a tanyagondnokok

nem csak a járműveikkel, két kezükkel, fizikai erejükkel, vagy a lejárt kilométerórájukkal végzik a feladataikat, hanem sokkal inkább és legalább ilyen hatékonysággal, a lelkükkel is dolgoznak.

Az ő személyük és személyiségük a mindennapi tanyai idősellátásban betöltött szerepük, azt gondolom, hogy legalább olyan jelentőséggel bír, mint a fizikai infrastruktúra. Minden egyes alkalommal meg kell, köszönjem, és hálás vagyok minden tanyai szolgálatot ellátó kollégámnak, s mindenkinek, aki az ő munkájukat segíti. Meg kell említenem a falugondnokok egyesületét és a többieket, akik a minisztériumokban, különböző főhatóságoknál ezt az ügyet fölkarolták, melyet Berci bácsi örökségeként tartunk számon. Az ő munkájuk is ennek a feladatnak a továbbvitele.

Sok-sok tanyán élő számára életbevágóan fontos, hogy a Vidékfejlesztési Minisztérium 2011-ben először hirdette meg a tanyai pályázatokat. Óriási jelentősége van, hiszen ez nem Európai Unió, hanem hazai költségvetési forrás, adófizetői pénz. Ennek megvan a maga jelentősége és az üzenete is. A tanyai pályázatok egyszerűsítettek, elérhetőek. A támogatáspolitikát nem a projektek nagyságrendjében, hanem annak elosztási mechanizmusában és a megcélzott célcsoport számosságában fejt ki hatását.

A tanya szempontjából mindaz, ami az elmúlt időszakban összesűrődött, óriási jelentőségű. Ma már tanya ott szerepel a különböző fejlesztési programokban. S tudott az is, hogy a tanyán élőknek kiemelt támogatásra van szüksége.

Fontos eredményeket értünk el és még fontosabb elképzeléseink, és terveink vannak. Köszönet a tanyagondnokoknak, köszönet a polgármestereknek, jegyzőknek, intézményvezetőknek, a képviselő-testületeknek, akik a tanyát fontosnak tartották. Köszönet mindazoknak, akik Kemény Bertalantól kezdődően Szanyi Évát át a különböző minisztériumokon keresztül egészen Csörsz Zelenáig Katalinig ezt a feladatot tényleg hivatásnak tekintik.

Nógrádi Zoltán

Tanyafejlesztési nyertések

Az idén már harmadik éve hirdeti meg a Vidékfejlesztési Minisztérium a Tanyafejlesztési Pályázatot. Ebben az évben az Alföld teljes területéről nyújthattak be pályázatot tanyagondnoki szolgálatot működtetők a Tanyafejlesztési Program célkitűzéseire. A tanyai gazdálkodás megújítását és a tanyai életmód hátrányainak csökkentését célul tűző program tanyagondnoki területén térségünkben 39 település 73.654.794.- Ft értékben fejleszthet 72 tanyagondnoki szolgálatot, s valósíthatja meg elképzeléseit. A nyertések listája egyesületünk működési területéről:

Balázspusztai Önvédelmi és Bünmegelőzési Egyesület	1 416 888
Békésszentandrás Nagyközség Önkormányzata	1 800 000
Bordány Községi Önkormányzat	1 995 936
Borota Községi Önkormányzat	1 671 247
Csengele Községi Önkormányzat	288 180
Cserkeszlő Község Önkormányzat	1 951 194
Dunafalva Községi Önkormányzat	1 400 000
Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete	4 000 000
Forráskút Község Önkormányzat	1 740 440
Fülöpjakab Község Önkormányzata	382 948
Gyula és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás	1 601 749
Harkakötöny Község Önkormányzata	802 860
Homokháti Kistérség Többcélú Társulása - Mórahalom	1 765 138
Homokmégy Községi Önkormányzat	952 445
Kalocsa Város Önkormányzata	1 437 095
Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulása - Szarvas	1 997 910
Ladánybene Község Önkormányzata	112 320
Lakitelek Önkormányzata	1 618 718
Madaras Község Önkormányzata	1 070 295
Mezőberény Város Önkormányzata	1 776 793
Mezőhegyes Város Önkormányzata	533 880
Mindszent Város Önkormányzat	914 669
Mórahalom Városi Önkormányzat	1 240 000
Nyárlőrinc az Idősekért és a Rászorulókért Alapítvány	1 810 337
Nyárlőrinc Község Önkormányzata	1 071 527
Ópusztaszer Község Önkormányzat	1 914 093
Ótemplomi Szeretetszolgálat - Szarvas	1 372 000
Öttömös Községi Önkormányzat	1 229 982
Pusztamérges község Önkormányzat	2 000 000
Ráckeve Város Önkormányzata	389 799
Ruzsa Község Önkormányzata	2 000 000
Sándorfalva Városi Önkormányzat	1 999 833
Szentes Város Önkormányzata	1 808 000
Szentkirály Község Önkormányzata	1 039 000
Szociális Szolgáltató Központ - Nagymágocs	567 292
Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása	2 000 000
Tótkomlós Város Önkormányzata	689 627
Újszilvás Község Önkormányzata	1 350 000
Üllés Nagyközség Önkormányzata	1 962 599

Hírek

Babaköszöntő

Kisné Nagy Anikó tiszajenői tanyagondnoknak kisfia született 2013. november 9-én. Erik 58 cm-es, 3350 gr súlyú.

Gulyás Imre bugacpusztaházi tanyagondnok családja egy kisfiúval gyarapodott 2013. augusztus 12-én. Imre 45-cm-es, 2200 gr súlyú.

A babák köszöntésére az új év elején kerítünk alkalmat.

Vállalkozásokról

A TÁMOP 5.5.1 B Álom a család pályázat keretén belül Kerekegyházán és Ágasegyházán Vállalkozási ismeretek képzésen vehettek részt érdeklődők Kőváriné dr. Barta Ágnes vezetésével.

Informatika

Jakabszálláson az Álom a Család pályázati programban harmincan kezdtek meg novemberben a World, Excell, Power Point – informatika haladóknak című tanfolyamot. Két csoportban – Bangó László és Torday László vezetésével – zajlanak a foglalkozások. Szentkirályon ezt a képzést Szutor Sándor tartotta.

Készségfejlesztés

Jakabszálláson Budainé Nagy Katalin, Szentkirályon pedig Ács Judit tréner vezetésével indult el a TÁMOP 5.5.1. B, Álom a Család pályázati program szakmai készségfejlesztés tréningje, ahol lehetőség nyílt arra, hogy a résztvevők rápillantsanak magukra, erősségeikre, s a tanulságok pedig beépülhessenek viselkedésükbe.

Gyermekefelügyelők

Novemberben indult a házi gyermekefelügyelő tanfolyam az Álom a Család pályázaton belül, melynek célja, hogy a résztvevők felkészüljenek a házi gyermekefelügyelettel kapcsolatos feladatok ellátására. A tanfolyamot Kovács Györgyné vezeti, s készíti fel a jelentkezőket a jövőbeni munkavégzésre.

Háromnapos látóút a Vajdaságban

Gyémántokra találtunk

Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program (HUSRB/1203/222/125) keretében vajdasági tanulmányúton jártunk, melynek célja a Vajdaságban, Észak-Bácskában lévő kulturális, közösségi és civil szervezeti élet megismerése volt.

Október 11-én hajnalban Kecskemétre, egyesületünk irodája elől indultunk el falu- és tanyagondnokokkal, képzéseink oktatóival, polgármesterekkel, jegyzőkkel. Később a röszkei határátkelőnél csatlakoztak hozzánk a déli határrészen élők, ahonnan az „ébresztő” kávé és a határátlépést követően meg sem álltunk Horgosig. Ott Herédi Tivadar az Észak-Bácskai Homokháti Kistérség Egyesületének titkára üdvözölt és kísért el bennünket a Termelők Klubjába, mialatt bemutatta a települést, valamint az itt működő falugondnoki szolgálatot.

A Horgosi Termelők Klubjában csoportunkat Bíró József és Szécsi Gusztáv köszöntötte. Meséltek az egyesület kialakulásáról, majd azt is megtudtuk, hogy a településen mezőgazdasággal foglalkoznak, azon belül pedig a gyümölcstermesztés a legjelentősebb. Akár csak Magyarországon, itt is problémát jelent, hogy a fiatalok nem igazán

érdekeltek abban, hogy a nagyszülői, szülői hagyományokat tovább ápolva a mezőgazdaságban helyezkedjenek el. A klub célja ezen változtatni: igyekeznek olyan érdekképviselőt biztosítani a tagok számára, hogy a földművelés ismét előtérbe kerüljön. Csatlakozott hozzánk a látóút egyik szervezője, Krekuszka Róbert, valamint Velibor Vranić idegenvezető is, akik jelenlétükkel és személyes történeteikkel

igyekeztek a Vajdaságban töltött három napunkat minél színesebbé, érdekesebbé és informatívabbá tenni.

Horgos után Óbecse belvárosában tettünk sétát, és meglátogattuk a műszaki múzeumot, ahol megismerkedtünk a régmúlt halászati eszközeivel és megtekintettük a helyi képzőművészekről, amatőr műkedvelőktől származó alkotásokat is. Az ebédet követően utunk az Óbecsétől 14 km-re található, XIX. században épült Fantaszt-kastélyhoz vezetett.

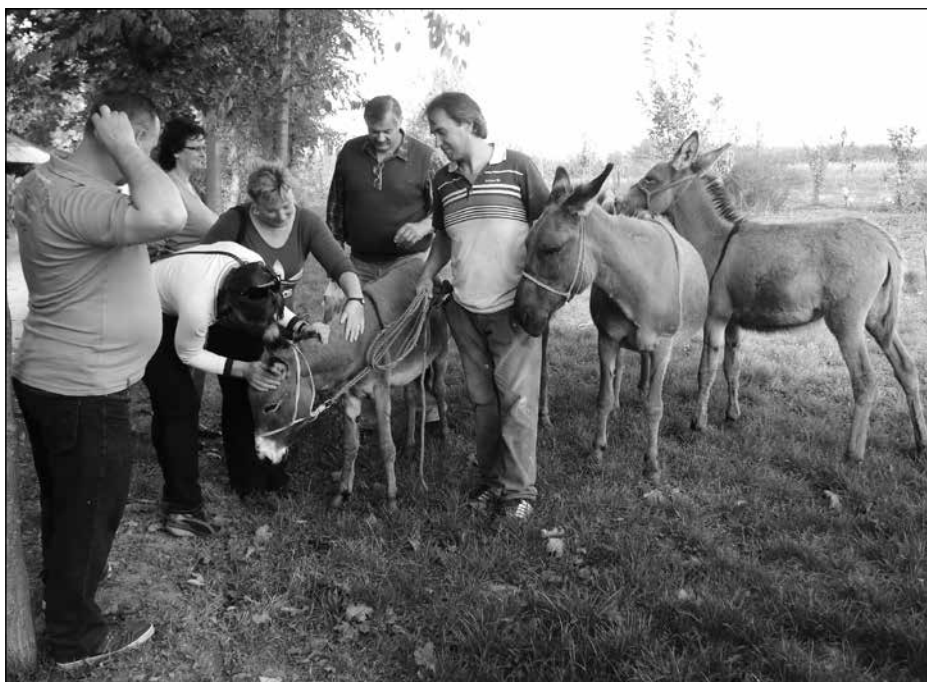

A kastély 2500 hektárnyi parkosított területen fekszik, melyhez lovarda és kápolna is tartozik. Az egykoron a gazdagság és a befolyás jelképének számító kastély ma szállodaként működik. Visszatérve Óbecsére, lesétáltunk a Tisza partra, ahol az Albert Heinz tervei alapján, Eiffel műhelyében készült zsilipet tekintettük meg. A maga idejében a zsilip a világ egyik legmodernebb építményei közé tartozott, mára azonban üzemén kívül helyezték, ipari műemlékként és turistalátványossággént tartják számon.

A szombat délelőttöt Újvidéken töltöttük. Újvidék Szerbia második legnagyobb városa, Vajdaság lakosságának mintegy 20 százaléka itt él – magyarok nagyon kevesen. A település Szerbiában a kulturális és egyetemi élet egyik központja. Belvárosi sétánk alkalmával ellátogattunk a neoklasszicista stílusban épült római katolikus templomhoz, melynek Zsolnay-cserepekkel díszített tornya igazi gyémántként ragyogott a szikrázó napsütésben. Ezután megnéztük a városházát, mely Molnár György, korának egyik legkiemelkedőbb újvidéki műépítészének tervei alapján épült. Elsétálva a Népszínház előtt, megtudtuk, hogy elsőként Örkény István Kossuth-díjas író híres művét, a Macskajátékot mutatták be 1974-ben.

Kicsit megfáradtan érkeztünk Kishegyesre, ahol a Kátai-tanyán igazi lakodalmi menüvel vártak bennünket. Az étvágygerjesztő pálinka elfogyasztása

után a Kishegyesi Női Fórum képviselőjében Zsidai Erzsébet köszöntötte egyesületünk tagjait, és az ebéd alatt lehetőségünk volt megismerni a Kishegyesen működő falugondnoki szolgálatok munkáját. A bácsfeketehegyi Török-méhészet jóvoltából egy igazi különlegességgel, mézborral öblíthettük le a háromfogásos ebédet. Topolyai városnézéssel folytattuk utunkat, megnéztük a tájházat és az Egri testvérek bognár- és kovácsműhelyét. Meglátogattuk a több mint 100 éves Sarlós Boldogasszony-templomot, mely a legnagyobb katolikus templom Szerbia területén. Késő délután-

ra érkeztünk Magyarokizsára, ahol a vacsora előtt megcsodálhattuk a Kukorica Fesztiválon fellépő néptáncosok produkcióit. A városháza nagytermében Krekuszka Róbert mutatta be nekünk a települést. A nap méltó zárásaként vacsoránkat egy Tisza parti halászcárdában költöttük el.

Harmadik napunk Szabadkán, Kosztolányi Dezső városában kezdődött. Első állomásunk a Komor Marcell és Jakab Dezső által tervezett, szecessziós stílusban épült városháza volt. Az ajtón belépve a tulipános motívumokkal és Zsolnay-kerámiával borított lépcsőfeljáró egyenesen a városháza dísztermébe vezetett, melynek üvegablakain a magyar történelem nagy alakjai jelennek meg. A városháza után Szabadka szecessziós épületeit ismerhettük meg egy körséta során. Ezt követően Ludas felé vettük az irányt. Ludas nagyrészt magyarlakta település, a lakosság nagy százaléka földművelésből él. Kovács Gábor tanácsstag és az egyesület vezetője a Ludasi-tó partján láttak minket vendégül. Szerbia egyetlen épen maradt pusztai tava természetvédelmi terület, melynek védelmét helyi természetvédelmi csoport is segíti.

A horgosi Túrú-tanyán ebéddel és pálinkakóstolással ért véget utunk.

Az októberi időpont ellenére az időjárás nekünk kedvezett. Szép és tartalmas három napot tölthettünk el a Vajdaságban.

Kovács Edit

Szakmai műhely Maradékon és Nagybecskerekén Kibővült a szolgálat

A Magyarország és Szerbia közötti Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében október végén zajlott le a falugondnokságot bemutató két szakmai műhely a Szerémségben, Maradékon, és a Bánátban, a nagybecskereki Petőfi Magyar Művelődési Egyesületben.

A Határon átnyúló falugondnokság projekt bemutatását Csörszné Zelenák Katalin a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének ügyvezetője tartotta. A falugondnokságról, a magyarországi kezdetekről Sümeginé Ország Edit tartott előadást. Szentmihályi Ferenc, Mezőhegyes aljegyzője konkrét példákkal és adatokkal mutatta be a szolgálat működését.

Mezőhegyes Békés megyében, a magyar-román határ mellett fekvő település. Lakóinak száma 5702 fő, a 14 lakott külterületi majorban 1102 fő él, amely az összlakosság 19,31 százaléka. Jelenleg három tanyagondnoki szolgálat látja el a majorokban élőket. 2003-ban, 2004-ben és 2008-ban alakult meg a szolgálat. Az aljegyző elmondta, hogy a falugondnoki gépjárművek napi 80-150 kilométer utat

Mórahalom tanyagondnoka, Bozóki Imre a tanyagondnok napi feladatait, s az együttműködés lehetőségeit vázolta fel. Beszért a mórahalmi tanyavilágról, ahol él, éppúgy, mint a tanyai életformát magáénak valló közel 1800

gondnokság. Megalakulásakor egy egészségügyi nővérrel, és egy házi kisegítővel (tehát női alkalmazottal) indult. Ezért kellett olyan tevékenységgel bővíteni a szolgálatot, amit a nők nem tudnak elvégezni. Ilyen a fa-

mórahalmi ember. A tanyagondnok kollégák mellett együttműködik a gondozónőkkel, a családsegítő- és gyer-

vágás, szénbehordás, hóeltakarítás, a kertben egy kisebb terület felásása, rendbe tétele, ez a falugondnokok munkája. Ezen felül sikerült egy pályázat révén járművet szerezniük, ami nagyon fontos volt abból a szempontból, hogy a felhasználókat elszállítsa azokra a helyekre, ahová ők nem tudnának eljutni. Ugyanis sok embernek nem jár például a mentőautó használata, nincs joga rá, így ezzel a járművel eljuttatják őket különféle orvosi ellenőrzésekre, kórházakba. A falugondnok kapocs az idős ember és a közösség között.

A falugondnoki szolgálat 2010 augusztusában indult Kishegyesen, és 2012. január elsejével egy szerbiai minisztériumi pályázatnak köszönve indították be mindhárom településen, Kishegyesen, Szikicsen és Bácsfeketehegyen. Nagyon fontos volt a falugondnokok kiválasztásakor, hogy helybéli legyen, tehát élvezze az emberek bizalmát, hogy ismerjék az emberek, tehát bizalommal forduljanak hozzá. Mindenhol sikerült olyan embert találni az interjúk során, akik megfelelnek ezeknek a kritériumoknak.

tesznek meg. A legrégebbi autó mintegy háromszázezer kilométert futott. Társadalmi kontrollként évente fórumot szerveznek a majorokban, illetve az önkormányzatnál, ahol a tanyagondnokok beszámolnak a tevékenységükről.

mekjóléti szolgálattal, védőnőkkel és a támogató szolgálat munkatársaival.

Zsidai Erzsébet, a Nők Kishegyesi Fórumának elnöke a kishegyesi példáról számolt be. Kishegyesen a házi betegápoláshoz tartozik a falu-

Sok lehetőség van még a falugondnokság működtetésére, a feladatok felvállalására, fontos, hogy a turisztikában, a kultúrában is megtalálhatja a helyét. Az a lényeg, hogy minden község, település a saját igényei, szükségletei szerint állítsa fel egy falugondnoknak a feladatait.

Tóthné dr. Glemba Klára A falugondnoki szolgálatok jelentősége a közbánati települések életében címmel tartott előadást. Hangsúlyozta, hogy a lakosság legvitálisabb rétege elvándorol, az idősödő lakosság csökkent munkaképesség következtében mind nehezebben tudja önmagát eltarta-

ni. Veszélyeztetettek az egy- és kéttagú, valamint az idős háztartások. Az előadó ismertette a mélyszegénység adatait, s jelezte, hogy a terepen mennyire fontos az adatok összegyűjtése a segítségre szorulókról. Összefoglalásként megfogalmazta, hogy a falugondnokság egyike volna azoknak a törekvéseknek Bánátban, amely elejét venné az elszegényedésnek és izoláltságnak és az integráció, a társadalmi javak elérhetőségében segítő az idős polgártársakat.

Herédi Tivadar, az Észak-Bácskai Homokháti Kistérség településfejlesztési a képviselője pedig beszámolt egy korábbi határon átnyúló IPA pályázatról, ami a falugondnokságra vonatkozott, és beszélt a lehetőségeiről.

A szakmai műhelyek résztvevői közül több civil szervezet, helyi közösségek képviselői jelezték, hogy a helyszínen is szívesen megismerkednek a falugondnoksággal, a falugondnoki munkával.

Z. K.

Dán vendégelőadó Szentkirályon

Az Álom a CSALÁD – Tanyagondnokokkal a családokért a kecskeméti kistérség tanyagondnoki településeinek elnevezésű projekt keretében helyi munkáltnak részére tanácskozást szervezett a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete Szentkirályon a dán és magyar foglalkoztatás összehasonlító bemutatására.

A vendégeknek Szabó Gellért, Szentkirály polgármestere mutatta be a települést. A programon köszönthették Heine Sveistrup Jensen dán tiszteletbeli konzult, aki kiválóan beszél magyarul. Jensen úr Aarhusban, az egyetemen nyelvészetet tanult, majd felajánlottak neki egy kéthónapos magyarországi ösztöndíjat 1975-ben, s ezt követően az ELTE-n tanult két évig. Jelenleg Dánia és Magyarország között ingázik.

Előadásában Dánia és Magyarország történelmét hasonlította össze, majd bemutatta Dánia közigazgatási rendszerét, a 2007-es önkormányzati reformot, melynek következtében 270-ből 98 önkormányzat alakult, megszűntek a megyék és öt régiót alakítottak ki. A munkügyi kérdések a helyi önkormányzatokhoz tartoznak (a helyismeret miatt, illetve helyben rendelkeznek a megvalósításhoz szükséges pénzforrással is). A régióknál az egészségügy, a regionális fejlesztés és energetikai, környezetvédelmi feladatok vannak.

Dániában az egyéves kisgyermek aránya az intézményi ellátórendszerben majdnem 90 százalékos, így sokkal könnyebben összeegyeztethetővé válik a munka-

helyi és családi kötelezettség, ezért a nők közel 80 százaléka munkába tud állni. A bérekben még nem valósult meg az egyenlőség, de ez csak idő kérdése – hangsúlyozta a vendégelőadó.

A rendezvény előadója volt még Illés Tímea, az ESZA munkatársa, valamint Horváth Mariann, akik a magyarországi helyzetképpel ismertették meg a résztvevőket. A programon több helyi vállalkozó mondta el kisgyermekes édesanyjakat érintő foglalkoztatási tapasztalatait.

Tanyagondnokokkal a miNőségért

Sikerült állást találni

Kétéves pályázati program keretében három megyében (Jász- Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun és Csongrád megyében), öt településen (Cibakháza, Tiszakürt, Kelebia, Tompa és Ásotthalom) valósult meg a projektbe bevont kisgyermekes édesanyák foglalkoztatása.

Cibakháza önkormányzatánál a képzést követően októberben öt édesanya hat hónapig tartó foglalkoztatása zárult le. Ez idő alatt a helyi könyvtárban, óvodában és gondozási központban dolgoztak napi hat órás munkaviszonyban. Örömmel végezték

be, egynek pedig január közepén jár le a féléves foglalkoztatási időszaka.

Kelebián, Tompán és Ásotthalmon a foglalkoztatás nyáron, augusztus elsejével kezdődött a képzést követően sikeresen levizsgázott kisgyermekes édesanyák számára. Kelebián az óvo-

az önkormányzatnál. Féléves munkaviszonyuk március közepével zárul le. A munkavállalók és a munkáltatók részéről is pozitív visszajelzéseket kaptunk a foglalkoztatás eddigi időszakáról.

Tompán két kismama dolgozik az óvodában (a projekt keretében szerzett óvodai dajka végzettséggel) és az önkormányzat konyháján. December elsejével már mind a két hölgy projektből finanszírozott foglalkoztatási időszaka lejár, így Tompa önkormányzatának munkavállalóivá válnak. Ásotthalom önkormányzatánál nyolc kisgyermekes édesanya foglalkoztatása valósul meg. Heten már novembertől a továbbfoglalkoztatás keretében dolgoznak az óvodában, iskolában, művelődési házban és könyvtárban, valamint a gondozási központban. December közepén az iskolában dolgozó nyolcadik hölgynek is lejár a támogatott foglalkoztatási időszaka.

A projektnek köszönhető munkaviszony időszaka minden résztvevő számára legkésőbb március közepére lezárul. Bízunk benne, hogy a jó kezdet folytatódni tud majd és nem-

feladataikat, beilleszkedtek a közösségbe. Kollégáik befogadták őket és az intézmények vezetői elégedettek voltak munkájukkal.

Tiszakürtön a projektnek köszönhetően két kisgyermekes édesanyának volt lehetősége májustól októberig dolgozni a helyi óvodában és a tanyagondnok mellett. Három hónapig egyesületünk volt a munkáltatójuk, azt követően Tiszakürt önkormányzata teremtette meg számukra a továbbfoglalkoztatási időszakot. Mindkét településen örömmel tapasztaltuk, hogy projektünk elérte célját, hiszen Tiszakürtön mindkét hölgyet alkalmazták november közepétől (óvodában és az önkormányzatnál) és Cibakházán is november elsejével alkalmazásban tudott maradni három édesanya, akik a legjobb tudásuk szerint bizonyították rátermettségüket az elmúlt egy év alatt. Cibakházán még három projekt-résztvevő édesanya van, akik közül két főnek november végén fejeződött

dában már dajka végzettséggel került alkalmazásba az egyik kelebiai édesanya a három közül. Ő novemberben a továbbfoglalkoztatási időszakát is megkezdte. A másik két kismama pedig szeptember közepétől dolgozik a helyi szociális intézményben, illetve

csak Cibakházán és Tiszakürtön, hanem Kelebián, Tompán és Ásotthalmon is lesz lehetőségük a programba bevont kisgyermekes édesanyáknak állásukban tovább dolgozni, vagy más munkáltatónál elhelyezkedni.

Simon Annamária

Munkáltatói képzések

Cibakháza, Kelebia, Ásotthalom tanyagondnokok települési önkormányzataival fogott össze a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, hogy a közösen megpályázott program segítségével foglalkozási lehetőséget teremtsenek GYES-ről, GYED-ről visszatérő nőknek.

A projekt fontos része a benne résztvevő településeken (Ásotthalom, Kelebia, Cibakháza, Tompa, Tiszakürt) élő vállalkozásoknak, munkáltatóknak szervezett érzéketnyítő képzés, mely tartalmazza a dán módszerek ismertetését is. Cél a kisgyermekes édesanyák munkahelyi befogadásának elősegítése. Ezúttal három helyszínen, Cibakházán, Kelebián és Ásotthalmon valósult meg a munkáltatóknak szervezett program.

A nyílt munkaerőpiacra visszatérő, illetve a GYES-t, GYED-et követően elhelyezkedni kívánó szülő speciális munkaerőpiaci hátrányokkal rendelkezik, ezért érdemes megismerni a dán foglalkoztatási helyzetet, melyet a szakmai napokon Heine Svestrup Jensen dán tiszteletbeli konzul Cibakházán, Britta Jordt Bang dán politikus Kelebián, valamint Dene Orsolya szakértő Ásotthalmon mutatott be. Mindegyik előadó megosztotta a résztvevőkkel saját munkáltatói tapasztalatait is. A skandináv jóléti modell dán változata az egyenlőségre és az államilag elősegített női munkaerőpiaci részvételre épül. Dánia munkaerőpiacát „arany háromszöggént” is szokták emlegetni: bőkezű szociális rendszer, rugalmas munkaerőpiac, aktív munkaerőpiaci politikák. Dániában viszonylag magas a részmunkaidős állások száma, ami annak köszönhető, hogy a munkaerőpiacon nagyobb arányban szerepelnek nők, és egyre több munkakörben terjed el a rugalmas munkaidő. Dániában a világon az egyik legmagasabb a női foglalkoztatottság (72 százalék), és a társadalmi elvárás a nőket kifejezetten ösztönzi a munkavállalásra. Érdekes módon a nők nagyarányú foglalkoztatottsága nyugat-európai mércével mérve magas születési

arányal párosul (1.8 gyerek/nő, az EU 1.5-ös átlagához képest).

Az atipikus foglalkoztatási formák jellegzetességeit Illés Tímea szakértő ismertette meg a résztvevőkkel. A magyar munkaerőpiac néhány fontosabb jellemzője: Nagy a mozgás, az idős emberek nem maradnak, fiatalok nem kerülnek munkába, strukturális feszültségek az oktatás és a gazdaság között, merev munkaerőpiac – kicsi a földrajzi, szakmai és foglalkoztatási mobilitás, munkaerőhiány egyes szakmákban és régiókban, nagyok – kicsik, külföldiek – magyarok ellentétes gazdasági és foglalkoztatási szerepe, nagy arányú a bejelentés nélküli munkavégzés.

Az előadó beszélt a kormányzati foglalkoztatáspolitikai eszközökről, az atipikus foglalkoztatási formák magyarországi megjelenéséről, formáiról, és az atipikus foglalkoztatási formák

terjedését akadályozó tényezőkről: a jogi szabályozás lassú változásáról, a részmunkaidős foglalkoztatásban elérhető alacsony keresetekről, valamint a viszonylag magas adókról és bérjárulékokról. Felhívta a figyelmet, milyen károkat okoz az, ha a fiatalok nem tudnak belépni a munkaerőpiacra: nincs és nem lesz minta a munkavállaláshoz.

Horváth Mariann a munkáltatói tapasztalatokat foglalta össze. Meghatározása szerint a foglalkoztatás alapköve a termelési kultúrák ismerete. Felhívta a figyelmet az EU-s gazdaságfejlesztési támogatásokra.

Fontosnak tartottuk, hogy a meghívott előadók és a témák segítségével érdemi párbeszédet indítsunk el a résztvevők között, akik sok saját tapasztalatot, gyakorlatot megosztottak a résztvevőkkel.

Hungarikumok

Busójárás

A mohácsi busójárás elsőként került fel a hungarikumok listájára. Nemzetközileg is védelem illeti, az emberiség szellemi világörökségének részévé nyilvánították.

A mohácsi sokácok messze földön ismert népszokása, a busójárás idejét a tavaszi napfordulót követő első holdtölte határozza meg. Régen Farsangvasárnap reggelétől Húshagyókedd estéjéig tartott a mulatság. A Farsang utolsó csütörtökjén a gyermekek öltöznek maskarába. A busójárás a más népek hiedelemvilágában is megtalálható télbúcsúztató, tavaszköszöntő, oltalmazó, termékenységet varázsló ünnepek családjába tartozik. Éppúgy rokonságot mutat a riói és a velencei karnevállal, mint az afrikai népek szokásaival.

Mohácson a hagyomány eredetét a töröküzés legendájával is magyarázzák. A mondának – mely szerint a Mohács-szigeti mocsárvilágba menekült őslakos sokácok megelégedve

a rabigát, ijesztő álarcokba öltözve, maguk készítette zajkeltő eszközökkel, az éj leple alatt csónakokkal átkelve a Dunán, kizavarták a törököket Mohácsról – aligha van történeti alapja. A város 1687-ben szabadult fel a török uralom alól, s a sokátság nagy arányú betelepítése csak mintegy tíz évvel ezután kezdődött meg. Minden bizonnyal a balkáni eredetű sokácok korábbi hazájukból hozták magukkal a szokást, mely aztán Mohácson formálódott tovább és nyerte el mai alakját. A népszokás megjelenéséről a XVIII. század végéről vannak az első adatok.

A busó öltözete régen is olyan volt, mint ma: szőrével kifordított rövid bunda, szalmával kitömött gatya, amelyre színes, gyapjúból kötött cifra harisnyát húztak, lábukon bocskort viseltek. A bundát az öv vagy marhakötél fogta össze derekukon, erre akasztották a marhakolompot. Kezükben az elmaradhatatlan kereplőt vagy a soktollú, fából összeállított buzogányt tartották. A leglényegesebb azonban, ami a busót busóvá teszi: a fűzfából faragott,

hagyományosan állatvérral festett birkabőrcsuklyás álarc. Az így beöltözött busókat kísérik a jankelék, akiknek az a szerepe, hogy távol tartsák az utca népét, főleg a gyerekeket a busóktól. A gyerekek nem közelíthetik meg a maskarás felvonuló csoportokat, mert akkor nem sikerül a varázslás. Hamuval, liszttel, ma már csak ronggyal vagy fűrészporról töltött zsákjukkal püfölik a csúfolódó gyerekhadat. A lefátyolozott arcú nőket és a lakodalmass viseletbe öltözött férfiakat, továbbá a karneváli jelmezű alakokat maskarának nevezik Mohácson.

Mára az idegenforgalom medrébe terelt népszokás sokat veszített az eredeti hagyományokból, ám látványosság szempontjából sokat nyert.

Mint egy falat kenyér...

Ezzel a címmel jelentetett meg Egyesületünk kötetet a falu- és tanyagondnokságról. A könyv négy fejezetre tagolódik: szó van benne a falugondnoki szolgálatok működési kereteiről, megemlékezünk Kemény Bertalanról, falu- és tanyagondnokok mutatják be a működő szolgálatokat s a munka szépségeit és nehézségeit. Faludi Erika gondolataival ajánljuk a kötetet az érdeklődőknek:

„A nyolcvanas évek elején kikristályosodott gondolat a kilencvenes években egyre terebélyesedő társadalmi innovációvá érett, napjainkban falu- és tanyagondnokok sokasága igyekszik enyhíteni a leghátrányosabb helyzetben élők gondjait. A civil kezdeményezés széles támogatottsága példa nélküli módon mozdította meg a kormányzati szerveket, és egyedülálló, tartós együttműködés-

ben valósulhatott meg a falugondnoki, majd a kedvező tapasztalatok alapján a tanyagondnoki hálózat kiépülése. Az ötletgazda, majd követői munkája során indult kezdeményezések már a határainkon túl is bizonyítják e személyes gondoskodás iránti igényt, Erdélyben és Vajdaságban már gyarapszanak a helyi sajátosságokhoz alkalmazkodó falugondnoki szolgálatok. Hogy mindez hogyan is történt, miképpen lett az elgondolásból az Európai Unió egyik jó gyakorlata, mivel érdemelte ki Kemény Bertalan és a falugondnoki hálózat 2009-ben a Magyar Örökség Díjat, erről szól ez a kötet tények és főként visszaemlékezések, tapasztalatok gyűjteményét kínálva az érdeklődők számára.”

A térképmellékletet is tartalmazó könyv megjelenését az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatta.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a **Falugondnokok**

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Ipoly u. 1/A

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin

Sümeгинé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét

Megjelent az

támogatásával.